

A tisztítévágás

A tisztítévágás a gyéritést megelőző vágás s a fiatalos és serdülő állományban akkor alkalmazzuk, ha a tenyészett és fölnevelni szándékolt fafajokat vagy faegyedeket nem ilyen fafélék vagy cserjék elnyomással fenyegetik vagy csak növekedésükben gátolják.

Egyszerűnek látszik ez a vágásnem s éppen azért, mert ilyennek látszik, a gyakorlatban sokan hibáznak véle, mert csak magát a vágást, a szembeszökően meglevő helyzetet és a közvetlen eredményt nézik, a később jelentkező következményekkel s magával az erdő természetével azonban nem számolnak.

A tisztítás végrehajtásánál többnyire egyszerűen úgy rendelkeznek, hogy *a gyomfákat és cserjéket ki kell vágni, a tenyészett fajajtak egyedeit pedig meg kell hagyni*. Erre a favágó irgalom nélkül kivág minden nem tenyészett fát és cserjét, akár akadályoz vagy nyomja a fölnevelendő csemetét vagy fácskát, akár nem.

Ha az ilyen módon végrehajtott tisztítás után megnézzük az erdőt, a fiatalost ugyan teljesen felszabadítva látjuk, de megállapíthatjuk azt is, hogy *a természet munkáját ugyancsak visszacsináltuk*. Az öreg faállomány kihasználásával ugyanis a talaj elvesztette természetszerű védelmét, ápolóját, karbantartóját, javítóját, amit a természet mindazzal, ami a kezeügyébe akad, minél gyorsabban pótolni igyekszik. Így verődnek föl azonnal a vágásterületen a fűféle gyomok, aztán a cserjék és a gyorsan növő puha lombfák. Áldás ezek mindegyike a talajra, mert a talaj pusztasága magában véve is átok. A fűféléket aztán elnyomják a cserjék s végső eredményben mindkettőt a fák s tesükből trágyája lesz a talajnak.

Már a fűfélék némelyike alatt is — mint amilyen például a fűzike (*Epilobium*) — elég jó körülmények között van a talaj s az porhanyul és televényben gyarapszik is; a sűrűn települt cserjék pedig majdnem olyan gondozói a talajnak, mint a fák. Alattuk kivesznek a fűfélék; a talajt nem süti a nap, nem fujja a szél; a takarója tiszta lombalom.

A mezőgazda és a kertész elsősorban talajának jókarba hozatalával és termőerejének gyorsításával iparkodik növényter-

mesztését megalapozni és minél eredményesebbé tenni. A fatermesztésnek is legfőbb alapja a jó talaj és így *céltévesztett minden olyan ténykedés, amely a talajról megfelelkezik vagy éppen annak ártalmára van. Így helytelen az olyan tisztítóvágás is, amelyik a nem tenyészített növényekből többet vág ki, mint amennyi a fiatalos felszabadításához okvetlenül szükséges.*

Sok helyen vétenek a szabály ellen. Láttam olyan tisztítást is, ahol a még csak egyenként álló, tehát a záródástól messze levő tölgyfiatalosból az utolsó szálíg kiszedtek minden más fát és cserjét. A tisztítás végrehajtója örömmel mutatta a „szakszerű és gondos“ munkát. A fiatalos alja, köze azonban tiszta és elég sűrű fű volt, a csupaszság után a fatenyészet legrosszabb társa.

Nagyon téved az, aki azt hiszi, hogy a tisztítóvágás helyes végrehajtásához szakértelem nem szükséges. *A fiatalos kívánja a napfény és csapadék teljes élvezetét, a talaj pedig a teljes árnyékot és szélcsendet. A kettő közötti arany középút eltalálása nem olyan könnyű, mert a tenyészet fajok igényei s a kivágott tulajdonságai sem egyformák; a terület égtáj szerint való kitettséget is figyelembe kell venni és számolni kell azzal is, hogy mikor kerül vagy kerül-e egyáltalában ismétlésre a tisztítás stb. Ez általános szempontokon kívül közrejátszik minden eset különlegessége s főként az, hogy a fiatalos magról vagy sarjról, természetes vagy mesterséges úton keletkezett-e és hogy a faanyagot értékesítjük-e vagy nem.*

Ahhoz, hogy a fiatalos a nyomás alól felszabaduljon s tet-szése szerint növekedjék, kevesebb vágásra van szükség, mint — tapasztalatom szerint — általában gondolják. Többnyire elég, ha a csemete vagy fácska felett semmi sincsen, úgy, hogy az szabadon tekinthet az égre s emellett csúcsát és gallyzatának felső harmadrészét nem nyomja semmi. Ennek a helyzetnek az eléréséhez néha elég egyetlen kinyúló ágnek pusztakézzel vagy kis baltával való bevágás segítségével való megtörése. Az a megtört ág (gally) ott lóghat; ottlétével új és erős hajtás fejlődését akadályozza és hozzájárul ahhoz, hogy az erdő nem nyílik meg a napnak és szélnek annyira. A szabaddátételnél nézzük mindig az égtájat is s dél, délkelet vagy délnyugat felé nyissunk rést, ha be van szorulva a csemete vagy fácska.

Az egyszerű gallymegtöréstől kezdve a környezetüket minden irányban nyomó, ágas-bogas, terjeszkedő faegyedek töből való kivágásáig sok változata van a felszabadítás módjának. *Mindenkor azt alkalmazzuk, amelyikkel legkevesbé tesszük szabaddá a fiatalos alját és egyszersmind a talajt.*

Ha a kikerülő faanyagot nem értékesítjük, akkor az eltávolításra ítélt cserjét vagy fácskát ne vágjuk le vagy ki, hanem csak úgy térdmagasságban vágjuk be és hajlítsuk le. Az így senyvedve élő fa vagy cserje gyengébben hajt s letört részével mégis védi a talajt. Csak az a faanyag kívánkozik ki az állományból, amelyet nem tudunk úgy lefektetni, elhelyezni, hogy csemetét ne nyomjunk vele. Ennél is az a helyes eljárás, ha a legvékonyabb gallyakat letördeljük, levagdossuk s elterítjük talajvédőnek és trágyául. Ezt tegyük az erdő jóvoltára akkor is, ha ez a vékonyság pénzért volna értékesíthető.

Csonka-Magyarországban alig van olyan erdőtalaj, amely a helytelen gazdálkodás, legeltetés stb. miatt őserejében meg ne csappant volna. Ezért, de általában is minden szakténykedésnél ügyelnünk kell a talaj jókarban tartására s éppen ezért *a talajra is kiható tisztítóvágást is úgy fogatosítsuk, hogy a fiatalos felszabadítása mellett a talaj károsodást ne szenvedjen.*

Béky Albert.

Néhány szó az új üzemtervekről

írta: Barna Andor kápt. erdőmérnök.

Kapcsolatban az „Erdészeti Lapok” legutóbbi számaiban megjelent fenti témát tárgyaló cikkekkel, engedtessek meg nekem, mint azon kevés erdőgondnokok egyikének, kik gondnokságuk üzemterveit maguk készítették el, hogy e tárgyban — különösen gyakorlati szempontból — néhány szót szólhassak.

Mindenekelőtt egy kis kitérést. Bizonyára nem én vagyok az első, aki észrevette, hogy a magyar erdészetben — valószínűleg a németek nyomán — mekkora a hajlam a sablonozásra,